

Dokument nr. 8:144

(2001-2002)

Forslag fra stortingsrepresentantene Heidi Sørensen og Bjørn Jacobsen om miljøsertifisering av tømmer og trevirke

Til Stortinget

Bakgrunn

Tropisk regnskog er jordas viktigste ressursbase for biologisk mangfold. Tropisk regnskog dekker i dag 6 pst. av jordas overflate. 50-80 pst. av alle plante- og dyrearter i verden finnes i regnskogen. De genetiske ressursene i regnskogen er utgangspunktet for mange medisiner og vaksiner, og for utvikling av nye medikamenter. Anslagsvis bor det 50 millioner mennesker i verdens tropiske regnskoger, bare i Amazonas er det minst 400 ulike indianergrupper. Disse folkeslagene har levd i regnskogen i uminnelige tider, har brukt ressursene i skogen uten å ødelegge den og representerer verdifull lokal kunnskap om utnyttelsen av det biologiske mangfoldet.

Hvert år ødelegges over 150 000 km² tropisk skog. Det tilsvarer halve Norges areal. I løpet av 1990-tallet forsvant 8 pst. av de tropiske skogsområdene i verden. Avskogingen er størst i Asia, der nesten 20 pst. av den tropiske skogen ble ødelagt mellom 1990 og 2000.

Mesteparten av den gjenværende regnskogen i Asia finnes i Sørøst-Asia, hovedsakelig i Indonesia og Malaysia. Forskere fra Verdensbanken mener at dersom hogsten fortsetter i samme tempo som i dag, vil regnskogen på øya Sumatra i Indonesia være ødelagt i 2005, og regnskogen på Borneo (Indonesia og Malaysia) i 2010. Avskogingen truer en rekke plante- og dyrearter. For eksempel finnes orangutangen utelukkende i dette området, og dersom skogen på Sumatra og Borneo ødelegges vil orangutangen bli utryddet som art i vill tilstand. Det meste av importen av tropisk trevirke til Norge kommer fra dette området.

Uttaket av tropisk tømmer er i dag av en karakter og på et nivå som er langt utover det forsvarlige. Det bør derfor være et klart mål å redusere forbruket av tropisk trevirke. Kommersiell tømmerhogst er den viktigste årsaken til at regnskog og andre tropiske skoger ødelegges, og mye av hogsten er ulovlig.

En rekke produkter som finnes på markedet i Norge lages av ødelagt regnskog. Størst forbruk av tropisk trevirke finnes i byggevaresektoren. Parkett av den tropiske tresorten merbau er den klart dominerende enkeltvaren som lages av regnskogtømmer. Tømmeret kommer fra regnskogen i Indonesia og Malaysia, som er sterkt truet på grunn av hogst. Hvert år selges det minst 120 000-150 000 m² merbauparkett i Norge. Det selges også andre parkettyper fra trevirke som hogges i regnskogen i Asia, Afrika og Sør-Amerika. Totalt selges det anslagsvis 240 000-300 000 m² tropisk parkett hvert år. Dette utgjør 8-10 pst. av det totale parkettsalget.

Ytterdører og garasjeporter utgjør den nest største varegruppen der det selges tropisk trevirke. Dører og garasjeporter laget av teak kommer nesten utelukkende fra Burma. Hogsten av teak i Burma truer en av de største tropiske skogene i Asia, og bidrar til å finansiere militærregimet i landet. Også andre tropiske treslag som afrikansk mahogni og gabon brukes i dører og garasjeporter. Trevirket hogges i regnskogen i Afrika.

Blant andre byggevarer som lages av regnskogstømmer er kryssfiner, listverk, terrassegulv, kjøkkeninnredninger og baderomsutstyr. En rekke ulike treslag benyttes. Et minimumsanslag for importverdien av byggevarer i tropisk trevirke er 118 mill. kroner.

Uttaket av tropisk tømmer er preget av korrupsjon og ulovlig hogst. I de viktigste eksportlandene er andelen ulovlig hogst svært høy. 73 pst. av hogsten i Indonesia er ulovlig, det samme gjelder 80 pst. av hogsten i Brasil og 50 pst. av hogsten i Kamerun. I tillegg kommer at mye av den lovlige hogsten kan være like uforsvarlig og miljøødeleggende som den illegale.

Miljøutfordringer i temperert skog

Miljøutfordringene i temperert skog skiller seg på mange områder fra utfordringene i regnskogen. Men også i de store barskogsområdene er biologisk mang-

fold truet. Skal for eksempel Norge følge opp våre internasjonale forpliktelser om vern av biologisk mangfold krever det at flere skogsarealer vernes, og at skogen forvaltes bærekraftig.

Det importeres betydelige mengder bar- og løv-trevirke til Norge. I 2001 ble det importert 987 000 m³ bartre, storparten av importen kommer fra Sverige, men også betydelige mengder fra Nord-Amerika og Øst-Europa. Import av ubarket virke innebærer et problem i forhold til spredning og uønsket introduksjon av fremmede arter. Det er i dag krav til barking av nordamerikansk virke, men ikke til østeuropeisk. Ved å sette sertifiseringskrav til denne importen vil man sikre like vilkår for norske og utenlandske produsenter samtidig som et viktig grep for å beskytte det biologiske mangfoldet gjennomføres.

Klimautfordringer

Avskogning bidrar til å øke de globale utslippene av klimagassen karbondioksid (CO₂). Bevaring og bærekraftig bruk av skog er en forutsetning for å klare å møte klimautfordringen. Behovet for dette understrekes også i FNs klimakonvensjon og Kyoto-avtalen.

Miljøsertifisering av trevirke

Problemene knyttet til import av tropisk trevirke er så store at det er legitimt å stille krav til tømmeret som importeres. Hogsten ødelegger uerstattelige naturverdier, og tar livsgrunnlaget fra urfolk og andre folkegrupper som er avhengige av ressursene i skogen for å overleve. I all hovedsak gis hogsttillatelsene til selskaper med nære forbindelser til eliten i landene, og få eller ingen hensyn tas til lokalbefolkningen.

Mangel på markeder og lav etterspørsel har vært et hovedproblem for de som forsøker å drive forsvarlig skogsdrift i tropiske områder, særlig fordi det har vært stor tilgang på uforsvarlig og delvis ulovlig hogd trevirke til en langt lavere pris. Ved å stille krav om sertifisering, økes incentivene for en overgang til en bærekraftig skogsforvaltning.

Det bør være importørene av trevirke sin oppgave å bevise at varene de selger er lovlig og forsvarlig hogd, og dette kan gjøres ved å stille krav om troverdig sertifisering av produktene.

For å oppnå dette må en skogsertifisering fokusere på produksjonen, det vil si uttaket og forvaltningen av skogressursene, og ikke kvaliteten på det eksporterte tømmeret eller de ferdige produktene. Det finnes internasjonale sertifiseringsordninger hvor kravene er basert på generell praksis og steds-spesifikk kunnskap om god skogsforvaltning. Kravene er som oftest mer omfattende enn lokale lover og regler. Sertifisering skjer da ved gjennomgang av selve driften, med fokus på måltall for skogsforvaltning, biologisk mangfold, sosiale og kulturelle forhold. Det finnes også sertifiseringssystemer hvor miljøledelsessyste-

met til selskapene som står for skogsdriften gjennomgås. Miljøledelsessystemer inneholder mekanismer som skal sikre kontinuerlig bedre miljøprestasjoner, men har ikke i seg absolutte krav utover gjeldende lovkrav og kan være uegnet når lovverket er mangelfullt og variabelt. Et troverdig system for sertifisering av norsk og importert trevirke må være produksjonsorientert med absolutte og steds-spesifikke krav til uttaket. Et sertifiseringssystem må også inneholde krav om verdikjedeansvar. Dette kan gjennomføres ved at det utstedes sporbarhetssertifikater som viser at selskapet har kontroll med, og oversikt over, hvor tømmeret de bruker kommer fra. Slik kan trevirket med sikkerhet spores tilbake til stedet der det ble hogget, og dette forhindrer at ulovlig avvirket trevirke kommer inn i salgskjeden.

Det finnes en internasjonal sertifiseringsordning for alle skogstyper med tilfredsstillende miljømessige og sosiale kriterier som heter Forest Stewardship Council (FSC). Kravene til sertifisering skal være en garanti for at trevirket hogges lovlig og på en forsvarlig måte, der det tas hensyn både til miljø og lokale folkegruppers rettigheter og interesser.

FSC-merket for skogsertifisering er mye brukt i Sverige. I Norge sertifiseres hogsten gjennom ISO-14001 med Levende Skog som standard. Nesten all norsk skogsdrift er sertifisert etter dette systemet.

Flere kjøpere av trevirke og papir fra Norge stiller allerede krav om at produktene skal være miljøsertifiserte. Norske Skog ønsker for eksempel, så langt det er mulig, å basere all sin papirproduksjon på miljøsertifisert virke. Moelven har også valgt å miljøsertifisere sine produkter, og oppgir hard konkurranse på eksportmarkedene som begrunnelse for å velge sertifisering.

Sertifisering og WTO

Et krav om miljøsertifisering av alt trevirke som importeres og omsettes i Norge vil angå vårt medlemskap i Verdens Handelsorganisasjon (WTO), fordi utviklingsland som trenger eksportmuligheter, kan oppleve våre miljøkrav som handelshindringer. Tiltaket behøver likevel ikke å være i strid med WTO-regelverket fordi:

- a) Tiltaket ikke vil diskriminere mellom tømmer og trevirke hogd i Norge i forhold til andre land.
- b) Det er uforenlig med internasjonale mål for en bærekraftig utvikling å bidra gjennom importpraksis av tømmer og trevirke til rask desimering av utviklingslands fremtidige næringsgrunnlag, som kan og bør bygges på bærekraftig hogst og rike genressurser til medisin og landbruk.
- c) Fortsetter Norge importen av ulovlig og ikke-bærekraftig hugget tømmer vil det være å utnytte et svakt punkt hos mange utviklingsland; manglende håndheving av eget lovverk, og i noen tilfeller

at de har et lovverk som ikke er forenlig med internasjonale konvensjoner.

- d) Det vil være uheldig om handelspolitiske regelverk ble håndhevet slik at det hvitvasker ulovlig hogst.
- e) Merking og sertifisering er anerkjente og innarbeidete virkemidler for å motivere for adferdsendring i produksjonssystemer som har gitt gode resultater i vår del av verden, og som etter WTOs syn er forenlig med et åpent multilateralt handelssystem.
- f) Tiltaket er et integrert element i en helhetlig norsk politikk med hensyn til bevaring av biologisk mangfold i Norge og internasjonalt.
- g) FN-konvensjonen for bærekraftig bruk og vern av biologisk mangfold (Biodiversitetskonvensjonen) vektlegger at det må utvikles virkemidler som kan fremme vern og bærekraftig bruk av skogsområdene i verden. Biodiversitetskonvensjonens vitenskapskomité (SBSSTA), har vedtatt at sertifisering bør være en del av en strategi for å redde det biologiske mangfoldet i skogene.

Det er av avgjørende betydning at myndighetene i sin konkrete utforming av et slikt tiltak er varsom,

slik at man unngår å møte beskyldninger om at tiltaket vil utgjøre en diskriminerende handelshindring, men understreker at tiltaket bidrar til å redde biologisk mangfold og fremme en bærekraftig utvikling.

Forslag:

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber Regjeringen innføre krav om at alt tømmer, trevirke og alle treprodukter som skal omsettes i Norge må være basert på lovlig hogst innenfor rammen av økologisk og sosialt forsvarlig skogsdrift. Dette innebærer at trevirket må være sertifisert innenfor en troverdig sertifiseringsordning med absolute og stedsspesifikke krav til uttaket av tømmer. Ordningen må være åpen for deltakelse fra alle relevante parter, kontrolleres av en uavhengig tredjepart, og ta relevante hensyn til biodiversitet, berørte urfolk og lokal gruppers rettigheter og interesser og være åpen for innsyn.

7. juni 2002